Gemeente Wassenaar

**MEMO**

Datum: maandag 28 juni 2021
Aan: Commissie Sociaal Domein
Van: Wethouder Bloemendaal
Onderwerp: Memo ontwikkelingen doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
Bijlagen: Bijlage 1) begrippenlijst

Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO) zijn woon- en opvangvoorzieningen voor personen met psychische of psychosociale problemen, die (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen of geen vaste verblijfplaats hebben. Het Rijk heeft besloten deze voorzieningen verder te decentraliseren, zodat de verantwoordelijkheid bij alle gemeenten komt te liggen. Per 1 januari 2022 start de inhoudelijk doordecentralisatie van BW. De financiële doordecentralisatie start vanaf 2023, gekoppeld aan de herijking van het gemeentefonds, en verloopt stapsgewijs verspreid over 10 jaar. De MO wordt, mede afhankelijk van de ervaringen met BW, mogelijk vanaf 2026 verder gedecentraliseerd.

Het Rijk verzoekt gemeenten om niet te wachten op de financiële verdeling en aan de slag te gaan met de inhoudelijke transformatie van BW. Alle BW-regio's[1] hebben de opdracht gekregen een Norm van Opdrachtgeverschap af te spreken en een regiovisie op te stellen met afspraken over de zorg, de inkoop en regionale samenwerking. Ook in de regio wordt gewerkt aan een regiovisie die die in het najaar 2021 ter besluitvorming aan de gemeenteraden wordt voorgelegd. In aanloop naar het besluitvormingsproces informeren wij u tijdens de Commissie Sociaal Domein van 30 juni over de regiovisie, de voorbereiding op de doordecentralisatie en de opgave die de gemeente Wassenaar en de Haagse regio te wachten staat.

In het vervolg van dit Memo wordt u meegenomen in de belangrijkste ontwikkeling op het gebied van BW en MO in de afgelopen periode.

**Decentralisatie BW/MO**

Met de decentralisatie worden gemeenten verantwoordelijk voor de zorg, ondersteuning en huisvesting van nieuwe cliënten Beschermd Wonen die zich na 1 januari 2023 aanmelden. Huidige cliënten blijven ook na de decentralisatie onder de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente(n) vallen. Het gaat om een diverse groep mensen met een psychische en/of psychosociale kwetsbaarheid die (tijdelijk) niet meer (volledig) zelfstandig kunnen wonen. Denk bijvoorbeeld aan mensen met een vorm autisme, een lichte verstandelijke beperking of psychische problematiek. Een Beschermde woonvorm biedt hen een veilige en beschermde woonomgeving waarin zij begeleiding en ondersteuning krijgen, zodat zij mee kunnen blijven doen in de samenleving en/of op termijn weer zelfstandig kunnen wonen.

**Uitstel financieel verdeelmodel**

Aan de doordecentralisatie van BW is een financiële herverdeling gekoppeld met een ingroeitijdspad van 10 jaar. De financiële middelen worden stapsgewijs verdeeld van de 43 centrumgemeenten naar alle gemeenten aan de hand van een nieuw objectief verdeelmodel. Tijdens het bestuurlijk overleg van BZK, VWS en de VNG op 7 december 2020 is bekend gemaakt dat het publiceren van het verdeelmodel in de decembercirculaire van 2020 niet haalbaar is. Het

[1] Wassenaar is onderdeel van de zorgregio H5 die naast Wassenaar bestaat uit de gemeenten Den Haag, Leidschendam – Voorburg, Rijswijk en Zoetermeer.

gevolg is dat de financiële doordecentralisatie van BW is uitgesteld tot 1 januari 2023. Dit houdt in dat de centrumgemeente tot 2023 verantwoordelijk blijft en de financiële middelen blijft ontvangen. Vanaf 2023 komt voor het eerst een deel van de middelen bij alle gemeenten terecht. In de tussentijd hebben het Rijk en de VNG wel opgeroepen door te gaan met de inhoudelijke doordecentralisatie van BW per 2022.

**Norm van Opdrachtgeverschap en Regiovisie**
Met de doordecentralisatie van BW in het zicht per 2022, hebben het Rijk en de VNG alle BW-regio's de opdracht gegeven een Norm van Opdrachtgeverschap (NvO) af te spreken. Dat houdt in dat gemeenten binnen de regio afspraken met elkaar moeten maken over het vormgeven van de zorg (o.a. inkoop, beschikbaarheid, continuïteit en toegang), de (visie op) samenwerking en een governance-structuur. In de H5 regio worden deze afspraken vastgelegd in een regiovisie 2022-2025 en krijgen vervolgens vorm in een convenant en mandaatbesluit vanaf 1 januari 2022. Bij de totstandkoming van de regiovisie worden diverse belanghebbenden betrokken, zoals cliënten(vertegenwoordigers) en zorgaanbieders.

Eerder zijn de 'Regionale beleidsvisie 2018-2020' en het 'Regionaal uitvoeringsplan 2020 en verder' opgesteld. De regiovisie 2022-2025 borduurt verder op deze beleidsstukken en de uitgangspunten die eerder zijn geformuleerd voor de doordecentralisatie:

- Borgen van continuïteit van ondersteuning
- Ondersteuning moet zoveel mogelijk op de eigen woonplek beschikbaar zijn
- Lokaal waar het kan, regionaal waar het moet
- Zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig

*Maatschappelijke Opvang*
Ondanks dat de fasering van de doordecentralisatie van BW en MO niet gelijk loopt, is het wenselijk om de ontwikkeling van MO mee te nemen in de regiovisie. De doelgroepen BW en MO zijn dusdanig verweven en het aantal personen in de opvang neemt – mede door de coronacrisis – toe. De aanpak voor dak- en thuisloosheid wordt regionaal opgepakt, onder andere door de inzet van eenmalige impulsmiddelen van VWS vanuit het plan 'een (t)huis een toekomst'.

**Ontwikkelingen 2019-2020**

*MWA 2020*
Van 2015 tot en met 2019 heeft centrumgemeente Den Haag Beschermd Wonen ingekocht via subsidieregelingen. Vanaf 2020 is de inkoop van de voorziening Beschermd Wonen ondergebracht in de Maatwerkarrangementen (MWA 2020), een resultaatgerichte inkoop. Andere vormen van extramurale ondersteuning vallen ook onder de MWA 2020, waardoor het eenvoudiger is om ondersteuning op- en af te schalen. De voorziening Beschermd Wonen is ondergebracht in het resultaatgebied Wonen Intensief.

*Wonen Plus*
De gemeente Den Haag heeft met de inkoop van de MWA 2020 ook tussenvormen van woonvoorzieningen ingekocht om de beweging te maken naar meer extramurale vormen van begeleiding en sociale inclusie mogelijk te maken. Eén van deze tussenvormen is Wonen Plus. Het is een lichtere woonvoorziening, waarbij wonen en zorg gescheiden is. De cliënt betaalt dus zelf huur. In eerste instantie is Wonen Plus via de MWA 2020 lokaal door Den Haag ingekocht. Echter is de ontwikkeling van tussenvormen zoals Wonen Plus is de komende jaren van belang om instroom in BW te voorkomen en uitstroom te bevorderen. De groei van Wonen Plus gaat naar verwachting

(op termijn) gepaard met een afbouw van intramurale capaciteit. Daarom is de voorziening Wonen Plus beschikbaar gesteld voor cliënten van alle regiogemeenten.

*Wachtlijst en overbruggingszorg Beschermd Wonen*
Wanneer een cliënt een op de wachtlijst is geplaatst, omdat er nog niet meteen plek is in een instelling, wordt indien nodig in de thuissituatie ambulante ondersteuning ingezet, zogenaamde overbruggingszorg. Begin januari 2021 staan 380 personen op de wachtlijst. In juli 2019 stonden 263 personen op de wachtlijst. Dat is een toename 118 personen. Deze groei wordt deels verklaard door het wegwerken van achterstanden in het meldings- en aanvraagproces en deels doordat aanbieders leeggekomen plekken regelmatig vullen met cliënten met een andere financieringsvorm, zoals de WLZ[2] of IFZO[3]. Vanaf 2021 start in de regio een pilot om te onderzoeken of er andere, duurzame oplossingen mogelijk zijn voor cliënten op de wachtlijst, zodat instroom in een instelling voorkomen kan worden. De cliënten die deelnemen aan de pilot behouden wel hun BW-indicatie en hun plek op de wachtlijst.

*Woonplaatsbeginsel*
Voor BW geldt een landelijke toegankelijkheid; als cliënt ben je vrij om te wonen op de plek waar de kans op herstel het grootst is. In de huidige landelijke toegankelijkheid en verdeling van het budget zitten negatieve prikkels voor gemeenten die ervoor zorgen dat niet iedereen op de beste plek voor herstel terecht komt. Met de doordecentralisatie van BW wordt per 2023 het woonplaatsbeginsel ingevoerd en blijft de gemeente waar iemand woont voordat hij voor het eerst beschermd gaat wonen (de herkomstgemeente) verantwoordelijk voor de beschermd woonplek in plaats van de gemeente waar iemand zich meldt. Het woonplaatsbeginsel zorgt ervoor, naast de nieuwe objectieve verdeling van het budget, dat meer mensen op de voor hun beste plek van herstel kunnen wonen.

*Spreiding van voorzieningen*
Momenteel zijn de meeste Beschermd Wonen voorzieningen in de regio gesitueerd in de centrumgemeente Den Haag. Vooruitlopend op de toekomstige verantwoordelijkheden die gemeenten krijgen wordt er in de regio gekeken of de voorzieningen beter gespreid kunnen worden. Omdat kleinere gemeenten niet het aantal cliënten hebben waarbij het mogelijk is om voor iedere problematiek een passend aanbod te kunnen bieden binnen de eigen grenzen. Worden er afspraken gemaakt over financiering van dergelijke voorzieningen en regionale toegang tot de voorzieningen. Ook in Wassenaar wordt gekeken naar de mogelijkheid voor een voorziening in het O&O gebouw.

[2] Wet langdurige zorg is een indicatie voor mensen met chronische klachten
[3] Informatiesysteem Forensische Zorg is een indicatie vanuit de forensische zorg

**Bijlage 1: Begrippenlijst**

| Begrip | Omschrijving | Bron |
|---|---|---|
| **Cliënt beschermd wonen** | een persoon die zich vanwege psychische, verstandelijke en/of verslavingsproblematiek (nog) niet (meer) beschikt over de vaardigheden om zich op eigen kracht, met mantelzorg of met hulp van anderen uit het sociaal netwerk te handhaven in de samenleving. | Handboek MWA 2020 |
| **Nieuwe cliënt beschermd wonen** | een persoon die het afgelopen jaar (365 dagen teruggerekend vanaf de datum dat de cliënt zich meldt) geen aanvraag heeft gedaan en geen gebruik heeft gemaakt van voor een beschermd wonen voorziening in de regio waar hij/zij zich meldt. | Expertiseteam MO/ BW (vastgesteld tijdens BO MO /BW december 2019) |
| **Beschermd wonen** | wonen in een accommodatie van een instelling, waarbij de client geen woonlasten heeft, met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. | Wmo 2015 |
| **Maatwerk arrangement (MWA)** | financieringsvorm van de gemeente Den Haag voor Wmo ondersteuningsvragen met de resultaatgebieden "voeren van een huishouden", "sociaal & persoonlijk functioneren", "zelfzorg & gezondheid", "dagbesteding", "financiën", "bereik- en beschikbaarheid" en "wonen", het maatwerkarrangement (MWA) opgebouwd is uit één of meerdere resultaatgebieden met bijbehorende intensiteiten waarmee de doelen, zoals geformuleerd in het cliëntplan, behaald kunnen worden. | Handboek MWA 2020 |
| **Beschermde woonvormen** | wonen in een zelfstandige woning of woning van een instelling waarbij een veilige leefomgeving wordt geboden met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en sociaal functioneren, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen. Bestemd voor personen met beperkt psychisch/psychosociaal functioneren en/of beperkt intellectueel functioneren (al dan niet in combinatie met gedragsproblemen, een somatische aandoening, een lichamelijke handicap en/of verslavingskenmerken), die (tijdelijk) niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Deze beschermende woonvormen bestaan op basis van de huidige inkoopsystematiek uit Wonen Intensief, Wonen Plus en Wonen Basis. | - |
| **Wonen Intensief** | Een intensiteit van het (MWA met het) resultaatgebied Wonen met als kenmerken een beschermde woonomgeving voor een cliënt die vanwege psychische, verstandelijke en/of verslavingsproblemen (nog) niet (meer) beschikt over de vaardigheden om zelfstandig te wonen. De cliënt heeft bescherming nodig tegen zichzelf of zijn omgeving of zorgt voor overlast. De cliënt heeft (mogelijk) ondersteuning nodig bij het zorgen voor een schoon en leefbaar huis, schone was, maaltijden en service gerelateerde zaken in en om de woning. De beschermde woonomgeving heeft een gereguleerd en gestructureerd klimaat en biedt de cliënt veiligheid en stabiliteit. Er is sprake van verblijf, de cliënt betaalt geen huur. | Handboek MWA 2020 |

| | | |
|---|---|---|
| **Wonen Plus** | Een intensiteit van het (MWA met het) resultaatgebied Wonen met als kenmerken een begeleide woonomgeving voor een cliënt die vanwege psychische, verstandelijke en/of verslavingsproblemen nog niet beschikt over de vaardigheden om zelfstandig te wonen. De cliënt is nog gevoelig voor negatieve invloed uit zijn omgeving. De cliënt heeft mogelijk nog ondersteuning nodig bij het zorgen voor maaltijden en service gerelateerde zaken in en om de woning. De cliënt zorgt zelf voor een schoon en leefbaar huis en schone was. De begeleide woonomgeving biedt de cliënt een zo normaal mogelijke woonomgeving met een gereguleerd en gestructureerd klimaat. De cliënten wonen geclusterd of in elkaars nabijheid en hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van een gemeenschappelijke ruimte, waardoor ze sociale contacten en steun aan elkaar hebben. Er is sprake van scheiden van wonen en zorg, de cliënt betaalt zelf de huur. | Handboek MWA 2020 |
| **Wonen Basis** | Een intensiteit van het (MWA met het) resultaatgebied Wonen met als kenmerken een begeleide woonomgeving voor een cliënt die vanwege psychische, verstandelijke en/of verslavingsproblemen (nog) niet (meer) beschikt over de vaardigheden om zelfstandig te wonen. Het kan ook gaan om cliënten die kwetsbaar zijn als gevolg van het opgroeien in een onveilige en instabiele thuissituatie en het doorbrengen van een jeugd in de residentiële jeugdhulp in combinatie met een gebrekkig sociaal netwerk. Er is sprake van scheiden van wonen en zorg, de cliënt betaalt zelf de huur. Er hoeft er geen sprake te zijn van geclusterd wonen mits er nadrukkelijk aantoonbaar andere en intensievere ondersteuning dan bij ambulante begeleiding wordt geleverd. De ondersteuning wordt in het kader van een vooraf door de gemeente goedgekeurd specifiek project geleverd, zoals bijvoorbeeld Housing First. Dit product is momenteel alleen beschikbaar voor inwoners uit Den Haag. | Handboek MWA 2020 |
| **Bereikbaarheid en beschikbaarheid** | het gaat hierbij om het bereikbaar en beschikbaar zijn in de avond (20.00 tot 24.00), nacht (24.00 tot 7.00) en weekenden (vrijdag 20.00 tot maandag 7.00) voor cliënten die vanwege psychische, verstandelijke en/of verslavingsproblemen niet in staat zijn om zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Hierbij gaat het om directe telefonische of digitale bereikbaarheid en indien noodzakelijk binnen 30 minuten ter plaatse beschikbaar zijn. Onderdeel MWA. | Handboek MWA 2020 |
| **Instroom** | cliënten die vanwege hun zorgvraag gebruik (gaan) maken van één van de beschermde woonvormen | - |
| **Uitstroom** | cliënten die na gebruik van een beschermde woonvorm vanwege verhuizing of nieuwe indicatie geen ondersteuningsvraag op het resultaatgebied wonen hebben | Handboek MWA Den Haag |
| **Opschalen** | het nodig hebben of gebruik maken van een zwaardere intensiteit van zorg die in de tijd direct aansluit op de vorige intensiteit | - |
| **Afschalen** | het nodig hebben of gebruik maken van een lichtere intensiteit van zorg die in de tijd direct aansluit op de vorige intensiteit | - |
| **Landelijke toegankelijkheid** | de gemeente waar een ingezetene van Nederland zich meldt met een ondersteuningsvraag voor beschermd wonen is verantwoordelijk voor het onderzoek naar en indien noodzakelijk, verstrekking en financiering van beschermd wonen mits de kans op herstel in deze gemeente het grootst is | Wmo 2015 |

| | | |
|---|---|---|
| **Woonplaats-beginsel** | de gemeente is verantwoordelijk voor het verstrekken van beschermd wonen aan diegenen die hun woonadres, in de zin van artikel 1.1, onderdeel o, van de Wet Brp, in de betreffende gemeente heeft, uitgezonderd de situaties dat:<br><br>a. Er korter dan 12 maanden na datum van melding een beschikking voor beschermd wonen is afgelopen. In deze situatie is de gemeente die de beschikking heeft afgegeven verantwoordelijk voor de verstrekking van beschermd wonen.<br>b. Betrokkene zijn woonadres in de zin van de Wet Brp heeft verplaatst naar een instelling. In deze situatie is de gemeente waar betrokkene zijn woonadres had voordat het woonadres verplaatste naar het adres van de instelling verantwoordelijk voor de verstrekking van beschermd wonen.<br>c. Betrokkene geen woonadres heeft op datum van melding. In deze situatie is de gemeente waar betrokkene laatstelijk, met een maximum van 5 jaar terug, een woonadres had verantwoordelijk voor de verstrekking van beschermd wonen. | Concept wetsvoorstel woonplaats-beginsel BW |
| **Resultaatgerichte financiering** | financiering van zorg en/of ondersteuning waarbij er alleen een duidelijke afspraak tussen gemeente en zorgaanbieder is over het te behalen resultaat. De manier waarop dit resultaat wordt behaald, is niet vastgelegd. | Handreiking Uitvoerings-varianten i-sociaal domein |
| **Inspannings-gerichte financiering** | financiering van zorg en/of ondersteuning waarbij er een duidelijke afspraak tussen gemeente en zorgaanbieder is over de levering van een specifiek product of dienst in een afgesproken tijdseenheid | Handreiking Uitvoerings-varianten i-sociaal domein |